

חינוך לחיים

פרשת בלק

תמות נפשי מות ישרים – פירש רש"י ישרים שבהם. כלומר הצדיקים שבישראל. בלעם אומר שהוא רוצה למות כיהודי צדיק, הוא רוצה לחיות כפי תאוותיו ורצונותיו, אבל למות כמו צדיק. וכך יש אנשים שיודעים שדרך התורה היא הטובה לאדם, אבל קשה להם לקיימה, בפרט בגלל שהם נמצאים בחברה קלוקלת מלאה מתירנות. אבל עיקר רצון התורה שאדם יחיה כיהודי!! על כל המשתמע מכך. בבית ובחברה, ולכן היא נקראת 'תורה' מלשון הוראה, ולכן אומרת הגמ' בנדה ע"ג על הפס' 'הליכות עולם לו' אל תקרא 'הליכות' אלא 'הלכות' משום שההלכות בתורה הם הליכות של האדם שצריך להתנהג ולחיות על פיהם. כמו שאנו אומרים בתפילה 'כי הם חיינו ואורך ימינו' הלימוד אינו חיצוני אלא עצם חיינו ואורך ימינו ואנו צריכים לחיות על פי התורה. וכך אומר החפץ חיים: בלעם הרשע לא רצה לחיות חיי יהודי מאמין, אך בכל זאת חשק למות כיהודי, ולא כסתם יהודי אלא 'מות ישרים' הוא סבר שניתן לחיות בעולם הזה חיים שפלים ושליילים, ולשנות את הכיוון רק במעבר לעולם הבא. אבל, הוא לא ידע, שכדי למות כיהודי, צריך קודם לחיות כיהודי!! חייבים לזכור שמי שטרח בערב שבת רק הוא יאכל בשבת. כאן זה עולם המעשה, ורק לעתיד לבוא מקבלים את השכר. כאומרים 'היום לעשותם ומחר לקבל שכרם' וכן 'העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא' ובלא יגיעה והתגברות על היצר בעולם הזה, לא יזכה כלום בעולם הבא.

נזכור שהכל תלוי בכח הרצון כי אין דבר העומד בפני הרצון. ובשביל דבר שאדם רוצה הוא יכול לשנות הרבה מהרגלו ואפילו שיש לו עבדים ומשמשים יעשה את הדבר בעצמו כי כשאדם רוצה ומשתוקק למשהו הוא יעשה הכל ויסכים להתבזות למענה לטוב או למוטב, ושום דבר לא יעמוד בדרכו. וע"כ יבטל ממחשבתו את כל תירוציו שמונעים אותו מעבודת ה' כי הרי דברים שהוא רוצה מאוד הוא משיג אותם ללא שום תירוץ. ולכן בלעם שמאוד רצה לקלל, נאמר 'ויקם בלעם בבוקר' שחבש הוא בעצמו. אמר לו הקב"ה רשע, כבר הקימך אברהם אבינו שהקדים בנסיון העקדה. מסופר על ר' אלחנן וסרמן זצ"ל שהיה לו חברותא כל יום בשעה 3 בצהריים, אז כל יום בדיוק ישב לו ר' אלחנן והחל ללמוד, לא היתה אצלו מציאות לאחר אף לרגע, פעם אחת החברותא איחר ב- 5 דקות. עיכבו ר' אלחנן לרגע, ושאל בעדינות, האם יש לך שיעור? החברותא השיב בחיוב. אמר לו ר' אלחנן בנועם: אני רואה ששעונך מדויק, א"כ מדוע אינך מדייק? השיב החברותא שבאמת הגיע בזמן והיה מוכן, אלא שברגע האחרון נאנס ונצרך לנקביו ולכן התעכב. אמר לו ר' אלחנן 'מעניין מאוד, חיילי המלך חייבים כולם להתייצב כל בוקר למסדר יומי, אף פעם לא רואים חייל שמאחר למסדר מחמת שנאנס לצרכיו, ואיך יתכן? אלא שאפשר להרגיל את הגוף שבשעה מסוימת אין אונסים. ואז אפילו אונס טבעי לא יהיה... וא"כ גם אתה חייל!! של הקב"ה ובשעה שקובעים ללמוד חברותא, זה שעת המסדר היומי. וממילא צריך להרגיל את הגוף שאין אונס טבעי...

ובכלל אנו רואים בפרשה את חשיבות הסדר יום של האדם ולהתחיל את היום בזמן כראוי, שהרי זה השבח שאמר בלעם 'הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא' וידוע שהצלחתו ועלייתו של האדם תלויה מאוד בהשכמת הבוקר. וגורמת לו חשק גדול להמשיך עבודת היום כראוי ומצווה גוררת מצווה. אם מתחיל היום כראוי, מגיע בזמן למקום הלימודים, יש לו חשק ללמוד בהתמדה, וכך גורר אחריה עוד ועוד הצלחות וכפי שכתב הגר"א 'וכפי תוקף קבלת עול תורה בבוקר, וכפי חיזוק ההסכמה, כן יעזרוהו ה' בו ביום, וכן יסורו הטרדות ממנו'. וזהו דברי הגמ' בעירובין מ"א 'גופא, בטר רישא גריר' כלומר שכל הגוף נגרר אחר הראש וכך לעניינינו כל היום נגרר אחר תחילתו וכשגובר על יצרו בתחילת היום, יכול לנצחו במשך כל היום. וזהו שרמזו 'הבא להורגך השכם להורגו', כי הרוצה להרוג את היצר שהוא השונא הגדול של האדם המתנכל לו להורגו, יהרגנו ע"י שישכים בבוקר לעבוד את ה' יתברך. כי לצערנו פעמים רבות שתלמיד רוצה להתחזק בלימוד ושאר עניינים ומקבל על עצמו לקום מחר בזמן ולהתחיל 'דף חדש' אבל למחרת שוב מתגבר עליו יצרו ולבסוף קם מאוחר ומתחיל את היום 'על רגל שמאל' וממילא הדברים צולעים ומתנהלים לאיטם. וכך מוצא את עצמו בסוף יום מתוסכל ושואל מדוע הכל נסחב אצלי וכו'. אבל עליו לדעת כי אם היצר משקיע כל כך ברבה מאמץ בדבר בודאי משום שידוע שבכח ההשכמה להשפיע מאוד על כל גדילת האדם והצלחתו בתורה באותו יום.

ונסיים בהמשך הפס' 'לא ישכב עד יאכל טרף ונסבירו שעם ישראל לא שוכב על מיטתו לפני שגמר לאכול את טורפו' שזה הקביעות עיתים לתורה אף שלפעמים יש טרדות מיוחדות ביום ואפשר להצטדק שעוסק בצורכי מצווה וכד' 'והעוסק במצווה פטור מן המצווה ועוד בכל זאת צריך להשתדל לא לוותר על אף יום של קביעת עיתים לתורה כחוק בל יעבור ולהשלים כל יום סדר ההתחייבות שלו בלי לדחות למחר

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com